

FIȘĂ INFORMATIVĂ

PRIVIND ACORDUL ÎNTRE UE ȘI PHILIP MORRIS INTERNATIONAL

În 2004, Comisia Europeană și zece state membre ale UE au încheiat un acord pe 12 ani cu Philip Morris International (PMI) pentru abordarea problemei comerțului ilicit cu produse din tutun. De atunci, toate statele membre ale UE au devenit părți la acord. Acordul a fost urmat de încheierea altor acorduri cu Japan Tobacco International (Acordul JTI) în decembrie 2007, cu British American Tobacco (Acordul BAT) în iulie 2010 și cu Imperial Tobacco (Acordul ITL) în septembrie 2010.

Această fișă informativă identifică principalele date și întrebări legate de actualele negocieri pentru reînnoirea Acordului PMI din 2004. Între timp, PMI a acționat în instanță UE pentru Directiva din 2014 privind produsele din tutun, inclusiv pentru dispozițiile acesteia privind elementele de securitate și urmărirea și asigurarea trasabilității produselor ilicite din tutun.

Însă, mai întâi, un scurt istoric al acordurilor încheiate de UE cu cele mai mari patru companii de tutun din lume:

În 2000, Comisia Europeană (CE) și zece state membre ale UE au acționat în instanță trei mari companii de tutun la nivel mondial: Philip Morris International, R.J. Reynolds și Japan Tobacco International, acuzându-le de „o schemă globală în curs pentru contrabanda de țigări, spălarea profiturilor din traficul cu narcotice, obstrucționarea supravegherii de către state a industriei tutunului, înțelegeri pentru fixarea prețurilor, mituirea unor funcționari publici străini și desfășurarea unui comerț ilicit cu grupările teroriste și cu statele care sponsorizează terorismul”.¹ În urma procedurilor judiciare, procesul s-a încheiat cu un acord de rezoluție din partea PMI în 2004, respectiv JTI în 2007, acestea convenind să plătească în total peste 1,6 miliarde USD Comisiei Europene și statelor membre, ca o recunoaștere a pierderilor fiscale din comerțul ilicit.² PMI a convenit asupra soluționării procesului printr-un acord cu forță juridică obligatorie. Negocierile confidențiale aferente acordului au început în anul 2001, la puțin timp după inițierea procedurilor judiciare împotriva PMI.³

CARE SUNT PRINCIPALELE ELEMENTE ALE ACORDULUI PMI?

În temeiul acordului, PMI trebuie să plătească anual 1,25 miliarde USD timp de 12 ani și să controleze pe viitor operațiunile de contrabandă cu țigări produse de PMI prin adoptarea mai multor măsuri. Acestea includ:^{4 5}

- Controlul sistemului de distribuție și al contractanților cărora PMI le livrează țigări.

- Măsuri de urmărire și de asigurare a trasabilității, care ar trebui să le permită autorităților să urmărească în mod independent țigările de contrabandă până la contractantul care le-a achiziționat de la PMI.
- Plăți de confiscare echivalente cu valoarea evaziunii fiscale, urmând a fi efectuate imediat în eventualitatea confiscării unor produse PMI autentice peste pragul de 50.000 de țigări.
- Limitarea vânzărilor în concordanță cu cererea legitimă de pe piața de destinație declarată, pentru a se preveni suprasaturarea pieței și astfel direcționarea produselor din tutun spre canale ilicite.

CARE SUNT PRINCIPALELE ÎNTREBĂRI LEGATE DE ACORDUL PMI?

Sunt folosiți banii plătiți UE și statelor membre pentru combaterea comerțului ilicit?

Bugetul UE primește 9,7% din plățile forfetare anuale efectuate de cele patru companii din industria tutunului (inclusiv PMI) cu care UE a încheiat acorduri. Restul 90,3% ajung în trezoreriile statelor membre. Plățile primite de CE și statele membre nu sunt alocate niciunui scop specific și foarte puține state membre dezvăluie informații despre aceste plăți.⁶ Prin urmare, nu este clar cum sunt folosiți banii generați de acest acord.⁷

Este Acordul PMI adecvat scopului?

Acum zece ani, când a fost negociat pentru prima oară Acordul, UE înregistra confiscări majore de tutun ilicit. Totuși, de atunci, piața ilicită din UE s-a schimbat, iar actualele confiscări de țigări ilicite constau, în medie, din mai puțin de 7.500 de țigări per confiscare (cu mult sub pragul de 50.000 de țigări pentru plățile de confiscare). Prin urmare, plățile de confiscare pentru țigările ilicite s-au dovedit surprinzător de mici până acum. De exemplu, s-a constatat că numai 0,5% din cele 3,8 miliarde de țigări confiscate în UE în anul 2012 erau autentice.⁸

Stabilesc vameșii dacă produsele confiscate sunt autentice sau contrafăcute?

Funcționarii vamali se bazează pe industrie pentru a stabili dacă țigările sunt autentice (eligibile pentru plăți) sau contrafăcute (neeligibile pentru plățile de confiscare).⁹ Potrivit tuturor acordurilor, producătorul respectiv, în acest caz PMI, are dreptul de a examina țigările confiscate și de a trimite către OLAF un raport privind autenticitatea lor. Dacă producătorul conchide că țigările sunt contrafăcute, raportul trebuie să conțină o documentație și rezultatele examinării care să demonstreze o astfel de concluzie.

Există o evaluare independentă pentru a se stabili dacă produsele sunt autentice sau contrafăcute?

Acordul prevede că stabilirea acestui fapt se face de către producător. Totuși, dacă OLAF sau orice stat membru parte la acord este de altă părere, problema ar trebui trimisă spre examinarea unui laborator independent identificat în Acord.¹⁰ De la intrarea în vigoare a primului acord și până la 31 octombrie 2013, țigările confiscate nu au fost niciodată analizate de un astfel de laborator independent, toate deciziile de stabilire a autenticității bazându-se pe evaluările efectuate de industria tutunului.¹¹

Cum stabilesc PMI și alte mari companii din industria tutunului dacă produsele confiscate sunt autentice sau contrafăcute?

Producătorii din industria tutunului se bazează pe un sistem numit Codentify[®], care a fost dezvoltat în cadrul intern de PMI și licențiat spre a fi utilizat fără plata vreunor redevențe de către alte companii de tutun (JTI, BAT, ITL).¹² Ca parte a cerinței din Acord referitoare la dezvoltarea unui mecanism pentru restricționarea contrabandei, Codentify[®] generează digital un algoritm din 12 numere și îl aplică pe un pachet de țigări. Acesta este menit să faciliteze urmărirea pachetelor de țigări de-a lungul lanțului de aprovizionare, prin autentificarea lor cu un cod scanabil unic ce conține, printre altele, informații privind data, originea, nivelul de taxare și destinația produsului.¹³

Este Acordul PMI eficace în a ajuta statele membre să își recupereze veniturile pierdute?

Intenția care a stat la baza stabilirii plăților de confiscare din Acordul PMI a fost, pe de o parte, de a descuraja PMI să se mai implice în comerțul ilicit cu țigări de producție proprie, sancționând compania de fiecare dată când exista o confiscare majoră de țigări produse de PMI, iar pe de altă parte, de a găsi o modalitate ca statele membre ale UE să își recupereze impozitele pierdute. Totuși, stabilirea autenticității țigărilor confiscate se face, în esență, de către companie. De aceea, poate că nu este surprinzător faptul că, până acum, industria tutunului a constatat că majoritatea țigărilor confiscate ar fi contrafăcute, aceasta însemnând prin urmare plăți reduse pentru țigările confiscate, precum și faptul că statele membre nu au fost compensate pentru veniturile pierdute. Din numărul total de țigări confiscate, 3,2 miliarde (78%) ar fi fost țigări contrafăcute, în perioada anilor 2004-2013.¹⁴

Sprijină PMI măsurile de asigurare a trasabilității stabilite de legislația UE?

În anul 2014, PMI (căreia i s-au alăturat BAT, ITL și alte companii din industria tutunului) a contestat Directiva UE privind produsele din tutun (2014/40/UE) la Curtea de Justiție a Uniunii Europene (CJUE).¹⁵ Contestația caută să obțină anularea întregii directive, inclusiv a articolului 15 care prevede instituirea unui sistem de urmărire și asigurare a trasabilității la nivelul întregii Uniuni Europene pentru lanțul legal de aprovizionare și a unor elemente de securitate vizibile și invizibile. Examinarea judiciară ar putea dura până la trei ani.¹⁶ Aceasta înseamnă că OLAF are în vedere reînnoirea unui acord juridic cu o companie care atacă legislația UE, oferindu-i, în același timp, PMI posibilitatea de a controla în continuare sistemul de urmărire și asigurare a trasabilității bazat pe propria sa tehnologie (Codentify[®]).

A realizat OLAF o evaluare a impactului pentru Acordul PMI?

Comisia Juncker a afirmat că „*pentru a asigura eficacitatea acțiunilor UE, Comisia va evalua impactul politicilor, legislației, acordurilor comerciale și al altor măsuri la fiecare etapă - de la planificare până la implementare și revizuire*”. Însă, în același timp, Comisia a afirmat și că Acordul este eficace, fără a fi realizat o evaluare a impactului.¹⁷ Potrivit declarațiilor oficiale, serviciile Comisiei și statele membre au inițiat deja „*întruniri exploratorii*” cu PMI, iar discuțiile privind o reînnoire a Acordului sunt în curs.¹⁸

Respectă discuțiile în curs legate de reînnoirea Acordului PMI Convenția-cadru pentru controlul tutunului (FCTC)?

FCTC este primul tratat internațional în domeniul sănătății, elaborat ca răspuns la globalizarea epidemiei tabagismului. UE și toate statele membre ale acesteia au ratificat tratatul și, prin urmare, au obligația legală de a-i pune în aplicare articolele. Liniile directoare pentru articolul 5.3 al FCTC, care au fost elaborate printr-un proces interguvernamental și care au fost unanim adoptate de către Conferința Părților (COP), prevede că Părțile trebuie să dea dovadă de răspundere și să fie transparente în toate interacțiunile cu industria tutunului. Liniile directoare mai specifică faptul că Părțile ar trebui să interacționeze cu industria tutunului „*numai atunci și în măsura strict necesară pentru a le permite să reglementeze în mod eficace industria tutunului și produsele din tutun*”.¹⁹ Nu este clar dacă interacțiunea dintre Comisie (inclusiv OLAF) și PMI este „*strict necesară*”, deoarece conținutul acestor întruniri a fost ținut secret. În ultimii 10 ani, cererile de acces la documente au arătat că OLAF a avut numeroase întruniri cu PMI și ceilalți trei mari producători din industria tutunului, însă nu fost făcute publice informații detaliate despre aceste întruniri.^{20 21} Parteneriatul dintre UE și PMI ar putea încălca dispozițiile articolului 5.3 din FCTC, care prevede că, pentru orice inițiativă legată de stabilirea și implementarea politicilor de sănătate publică, părțile nu trebuie să accepte, să sprijine sau să aprobe „*parteneriate*” cu industria tutunului.²²

Există alte mecanisme pentru controlul comerțului ilicit cu tutun în UE?

Pe lângă articolul 15 din Directiva privind produsele din tutun menționat mai sus, UE are la dispoziție și alte măsuri pentru a combate comerțul ilicit cu tutun. Protocolul pentru eliminarea comerțului ilicit cu produse din tutun (ITP), negociat în contextul Convenției-cadru a Organizației Mondiale a Sănătății pentru controlul tutunului, a fost adoptat la 12 noiembrie 2012 cu ocazia celei de-a cincea sesiuni a Conferinței Părților și este, în prezent, deschis ratificării, acceptării, aprobării sau aderării de către Părțile la FCTC a OMS. UE a semnat Protocolul la 20 decembrie 2013. La 4 mai 2015, Comisia Europeană a făcut un anunț prin care afirma că UE ar trebui să ratifice Protocolul, îndemnând Consiliul să adopte această decizie cu acordul Parlamentului European.²³ ITP oferă instrumente pentru prevenirea și contracararea comerțului ilicit cu tutun prin cooperarea internațională și măsuri naționale pentru controlul lanțului de aprovizionare cu produse din tutun.²⁴ În pofida a ceea ce susține industria tutunului și pe baza informațiilor utilizate de PMI și de alte mari companii de tutun pentru urmărirea produselor lor, nu s-a demonstrat că sistemul Codentify® ar îndeplini cerințele articolului 8.2 din ITP, care prevede că sistemul de urmărire și asigurare a

trasabilității trebuie să fie “controlat de către Parte”.²⁵ ITP ar trebui să ofere un sistem global, independent de industria tutunului, care să reprezinte astfel o soluție mai eficace la problema comerțului ilicit decât actualul acord cu PMI și celelalte acorduri cu marile companii multinaționale din industria tutunului. SPF îndeamnă ferm UE și toate statele membre ale acesteia să ratifice sau să adere la Protocol, precum și să devină Părți la acesta, după cum au făcut deja Austria, Franța și Spania.

Referințe

¹ Tribunalul Districtual al SUA. Plângerea Comunității Europene împotriva companiilor Philip Morris, RJ Reynolds și Japan Tobacco. New York: Tribunalul Districtual al SUA, Districtul de Est din New York 2000.

² Oficiul European de Luptă Antifraudă. Acorduri cu producătorii de tutun
http://ec.europa.eu/anti_fraud/investigations/eu-revenue/cigarette_smuggling_en.htm

³ Comisia Europeană. Document de lucru privind acordurile cu industria tutunului și combaterea comerțului ilicit cu tutun. Comisia pentru control bugetar. Raportor: Bart Staes. Bruxelles: 2013.
<http://www.europarl.europa.eu/document/activities/cont/201406/20140618ATT85484/20140618ATT85484EN.pdf>

⁴ Oficiul European de Luptă Antifraudă. Acorduri cu producătorii de tutun
http://ec.europa.eu/archives/commission_2010-2014/semeta/headlines/speeches/2014/10/speech141007_en.pdf

⁵ Joossens, L, Gilmore A, Stoklosa M, Ross H, Evaluarea acordurilor comerciale ilicite ale Uniunii Europene cu cele patru mari companii transnaționale din industria tutunului, Controlul tutunului, 2015, în presă.

⁶ Parlamentul European. Răspuns oferit de vicepreședintele Kristalina Georgieva în numele Comisiei. E-008329/2014,
<http://www.europarl.europa.eu/sides/getAllAnswers.do?reference=E-2014-008329&language=EN>

⁷ Gilmore, A. Cigarette smuggling: current issues and data concerns (*Contrabanda cu țigări: chestiuni actuale și preocupări legate de date*). Atelier privind contrabanda cu țigări. Parlamentul European, p. 27. 22 ianuarie 2014.
<http://www.europarl.europa.eu/document/activities/cont/201401/20140116ATT77675/20140116ATT77675EN.pdf>

⁸ Joossens L, Ross H, Stoklosa M. EU policy and illicit tobacco trade: assessing the impacts (*Politica UE și comerțul ilicit cu tutun: evaluarea impacturilor*). Document pregătit pentru Comisia de control bugetar a Parlamentului European. Lucrările atelierului „Contrabanda cu țigări”. Bruxelles: Parlamentul European, 2014.
<http://www.europarl.europa.eu/document/activities/cont/201401/20140116ATT77675/20140116ATT77675EN.pdf>

⁹ Parlamentul European. Răspuns oferit de dl. comisar Algirdas Šemeta în numele Comisiei. E-012454/2013. 2014.,
<http://www.europarl.europa.eu/sides/getAllAnswers.do?reference=E-2013-012454&language=EN>

¹⁰ Oficiul European de Luptă Antifraudă. Acorduri cu producătorii de tutun
http://ec.europa.eu/anti_fraud/investigations/eu-revenue/cigarette_smuggling_en.htm

¹¹ Parlamentul European. Răspuns oferit de dl. comisar Algirdas Šemeta în numele Comisiei. E-012454/2013,
<http://www.europarl.europa.eu/sides/getAllAnswers.do?reference=E-2013-012454&language=EN>

¹² Comunicat de presă al Digital Coding and Tracing Association, mai 2013. http://www.dcta-global.com/docs/DCTA_Public_Launch_Press%20Release_22May2013.pdf

¹³ Philip Morris International
http://www.pmi.com/eng/tobacco_regulation/illicit_trade/pages/pmi_product_marking.aspx

¹⁴ Parlamentul European. Răspuns oferit de dl. comisar Algirdas Šemeta în numele Comisiei. E-012454/2013. 2014
<http://www.europarl.europa.eu/sides/getAllAnswers.do?reference=E-2013-012454&language=EN>

¹⁵ CJUE, Cerere de decizie preliminară introdusă de Curtea Supremă de Justiție, Direcția Queen's Bench (instanța administrativă) (Anglia și Țara Galilor) (Regatul Unit) la 1 decembrie 2014 – Philip Morris Brands SARL, Philip Morris Limited, British American Tobacco UK Limited contra Secretarului de Stat pentru Sănătate (Cauza C-547/14),
<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=tobacco&docid=161948&pageIndex=0&doclang=en&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=395441#ctx1>

¹⁶ EUobserver: „Un gigant al industriei tutunului inițiază o contestație în instanțele UE”

<https://euobserver.com/social/124802>

¹⁷ Comisia Europeană: http://ec.europa.eu/smart-regulation/index_en.htm

¹⁸ Comisia Europeană http://ec.europa.eu/archives/commission_2010-2014/semeta/headlines/speeches/2014/10/speech141007_en.pdf

¹⁹ Linii directoare pentru implementarea articolului 5.3 din Convenția-cadru a OMS pentru controlul tutunului http://www.who.int/fctc/guidelines/article_5_3.pdf

²⁰ Oficiul European de Luptă Antifraudă. Cerere de acces la documente

²¹ Joossens, L, Gilmore A, Stoklosa M, Ross H, Evaluarea acordurilor comerciale ilicite ale Uniunii Europene cu cele patru mari companii transnaționale din industria tutunului, Controlul tutunului, 2015, în presă.

²² Linii directoare pentru implementarea articolului 5.3 din Convenția-cadru a OMS pentru controlul tutunului http://www.who.int/fctc/guidelines/article_5_3.pdf

²³ Comisia Europeană. Baza de date cu comunicate de presă. „Comisia propune ca UE să se alăture acordului internațional pentru combaterea contrabandei cu tutun”

http://europa.eu/rapid/press-release_MEX-15-4911_en.htm

²⁴ Protocolul pentru eliminarea comerțului ilicit cu produse din tutun

http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/80873/1/9789241505246_eng.pdf?ua=1

²⁵ Studiu al Secretariatului privind cerințele de bază ale regimului de urmărire și asigurare a trasabilității, necesare a fi stabilite în conformitate cu articolul 8 al Protocolului pentru eliminarea comerțului ilicit cu produse din tutun. Carte albă prezentată cu ocazia Conferinței Părților la Convenția-cadru a OMS pentru controlul tutunului. A șasea Conferință a Părților, Moscova, 17 octombrie 2014